

Finalment, a la secció quarta i l'apèndix es vol fer servir l'anàlisi de (3) per resoldre el problema de la PCC, prou ben conegut en l'estudi dels clítics romànics:

(6) *Al director, me/te li ha recomanat la Mireia

Com se sap, la PCC impedeix a (6) que el cas acusatiu correspongui al clíctic de primera o segona persona. Els autors, com han fet a (5), proposen d'explicar els efectes de la PCC en termes de la possibilitat d'ocurrència múltiple que se segueix de (3). Així, doncs, sostenen que l'ocurrència alta del clíctic és la més rica en trets, de manera que és on s'expressa el tret [+persona], el qual només correspon amb propietat a la primera i la segona persones. En un cas com el de (6) el predicat requereix dos arguments clítics per saturar-se, però sols es disposa d'un SN amb dues ocurrències, la qual cosa fa que els trets de cas i persona s'interpretin de manera distribuïda en cada ocurrència.¹ Atesa la riquesa de trets de cada posició, un clíctic amb el tret [+persona] no s'interpretarà en l'ocurrència baixa, la d'acusatiu.

Cal dir que una proposta tan ambiciosa suscita moltes preguntes interessants; per exemple: com es pot justificar el tractament del locatiu *hi* com a nucli d'un SD? És una assumptió estàndard dels estudis de sintaxi catalana que *hi* és un clíctic que reprèn un constituent generat al si d'un Sintagma Preposicional, sia en el domini d'una preposició explícita com en (7a), sia en el domini d'una preposició abstracta com les que legitimen un predicat secundari com en (7b):

- (7) a. La Joana hi treballa bé, amb l'Ignasi
b. L'Ignasi sempre hi balla, descalç

Aquest i d'altres interrogants no desmereixen pas l'obra guanyadora del II premi Joan Solà, sinó que la converteixen en una fita ineludible en la discussió teòrica sobre les propietats del clíctic datiu del català i les seves conseqüències teòriques, especialment en l'estudi dels límits i les possibilitats de qualsevol sistema gramatical. En aquest sentit, em sembla interessant acabar amb una observació feta a les conclusions com a mostra de l'alçada intel·lectual que els autors confereixen als resultats d'aquest estudi (p. 62):

El llenguatge humà sembla que desenvolupa un paper essencial en la cognició, en permetre crear combinacions conceptuals noves, com ara conjuminar nocions d'objecte i de lloc, en una sola unitat gramatical, el clíctic datiu [...] és un dels millors exemples de l'existència del que el psicòleg comparatiu Marc Hauser ha anomenat el caràcter únic dels humans.

Jeroni TUTUSAUS i ROCA
Institut La Bastida

Bibliografia

- BONET, Eulàlia / D'ALESSANDRO, R. (ed.) / FISCHER, S. (ed.) / HRAFNBJARGARSON, G. H. (ed.) (2008): «The Person Case Constraint and repair strategies». *Person Restrictions*. Berlín: de Gruyter, p. 103-128.
- LEU, Thomas (2008): *The internal syntax of determiners*. Tesi doctoral inèdita. Nova York: New York University, 338 p. [<http://search.proquest.com/docview/304526146>]
- RIGAU, Gemma (1982): «Inanimate Indirect Object in Catalan». *Linguistic Inquiry*. Vol. 13. Cambridge MA: MIT Press, p. 146-150.

BOIX-FUSTER, Emili (2012): *Civisme contra cinisme. Llengües per a viure i conviure*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 212 p.

Aquesta és una obra que s'ocupa sobretot de la diversitat lingüística, plantejada de manera que inclou, entre altres elements, un al·legat a favor del manteniment del català. La intenció no és només donar informació sobre la qüestió, sinó també mostrar-ne un punt de vista ètic, és a dir, proposar una manera

1. L'explicació és molt sofisticada en termes teòrics, perquè implica un trasllat 'aparent' dels clítics.

ètica d'enfocar aquest aspecte de la realitat social. I això inclou la proposta d'actuacions que facin anar el lector en la direcció adequada. L'àmbit territorial de referència és el domini lingüístic del català. El llibre va rebre l'any 2010 el premi Serra i Moret, que convoca anualment la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària del Departament de Benestar Social i Família, amb la intenció d'estimular la recerca i el tractament del civisme.

L'autor, Emili Boix-Fuster (1956), és un prominent expert en sociolingüística, força prolífic en els darrers anys. Ha estudiat a fons diverses qüestions d'aquest camp del coneixement, com ara la transmissió lingüística intergeneracional de les parelles lingüísticament mixtes. Va ser president de l'associació que agrupa els sociolingüistes del nostre àmbit lingüístic i des de fa anys és catedràtic de Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona.

Pel que fa al contingut de l'obra, l'autor el resumeix en el primer capítol. En el segon, hi explica, des de diferents punts de vista i amb diverses citacions i exemples, que la diversitat és bona perquè cada llengua comporta una visió específica i diferent de la realitat, que enriqueix culturalment el conjunt de la humanitat. Parla de l'evolució multilingüe de les societats humanes, així com de les idees i forces que combaten aquest multilingüisme, sovint basades en el mite de Babel plantejat de forma negativa.

En el capítol tres s'ocupa de les llengües en presència al nostre territori, principalment del català i del castellà. Respecte del català, explica els elements centrals de la seva història. Diu que fou emprat per tota la població durant segles, posteriorment va encetar un retrocés davant el castellà, per diverses causes, i en les últimes dècades s'ha recuperat parcialment amb l'autonomia. Finalment argumenta en contra de les tesis uniformistes des d'un punt de vista lingüístic.

En el capítol quatre l'autor s'ocupa de set reptes que considera que té plantejats la comunitat lingüística: la desintegració, la divisió, la dissolució, la devaluació, la desaparició, el domini i la desmobilització. Esmenta les dificultats que comporta el manteniment d'una nació cultural, parla d'alguns factors favorables a la llengua, sobretot a Catalunya, i planteja molts interrogants de cara al futur.

En el capítol cinc tracta de la política i la qualitat lingüístiques. Parteix, entre altres, de les paraules del Rei del 2001 en el sentit que el castellà no es va imposar mai. Després proposa alguns dels objectius que hauria de tenir una política lingüística democràtica, com ara emprar la llengua de manera qualitativament bona i comunicativament comprensible, respectar les diverses expressions lingüístiques, protegir el català en el seu territori, atendre en la llengua del client, promoure el coneixement de llengües entre el personal de les empreses, adaptar-se a la sensibilitat lingüística de cada territori, i fomentar el multilingüisme.

En el capítol sis s'ocupa de les tries de llengua en les converses, un concepte important creat pel mateix autor anys enrere. En aquest cas parla bàsicament de la situació a Catalunya. Explica com funciona la subordinació al castellà en les interaccions i altres normes de tria. També explica com la lleialtat lingüística envers el català és prou important perquè aquesta llengua es mantingui en la vida social. Després esmenta allò que s'ha fet perquè les normes de tria lingüística esdevinguin més favorables al català. Així mateix parla de la manera de combinar el manteniment d'aquesta llengua en les converses amb les normes de cortesia. Finalment fa una sèrie de recomanacions per mantenir l'ús del català en diferents situacions socials.

El capítol set tracta de la tria de llengües en les famílies de les parelles lingüísticament mixtes. L'autor explica els resultats d'un estudi qualitatiu seu basat en una mostra de 79 membres de parelles lingüísticament mixtes de Barcelona i entorn. Així mateix s'ocupa de les diferències entre Catalunya, el País Valencià i les Illes en aquest aspecte.

El capítol vuit es dedica a l'autoestima i la presentació de la nostra cultura. S'hi explica que el català té la dimensió suficient i, en la major part del territori, la vitalitat necessària, per ser una llengua plenament vigent en la cultura de masses, però en canvi només hi és present de manera parcial. Així, no gaudeix del grau de reconeixement social que tenen altres llengües mitjanes, per diversos motius, que l'autor exposa.

El capítol nou tracta de l'aprenentatge de llengües. S'hi postula la conveniència d'aprendre llengües estrangeres, sobretot l'anglès, ja que en general en el nostre àmbit territorial es dona una forta mancança d'aquest coneixement. Al mateix temps l'autor considera que en certes circumstàncies aquesta llengua

internacional és massa invasora. Es proposa com a ideal un multilingüisme multipolar a nivell mundial. També es presenten sistemes per millorar el coneixement de llengües i s'encoratja a valorar la riquesa lingüística de la immigració.

La manera com l'autor estructura cadascun d'aquests capítols és original i prou eficaç. Introdueix el tema presentant una carta adreçada a un destinatari imaginat. Així, en els diferents capítols presenta cartes a una arquitecta jove, a una mestra també jove, a un immigrant àrab, a un valencià sindicalista, a una mare de família bilingüe, a una professora d'alemany a Barcelona, a una eterna aprenent inicial d'anglès, a una cuidadora sud-americana d'una anciana i a una senyora de fer feines. La carta es planteja com una mostra del que podrien ser les reflexions íntimes del receptor, que s'expliquen de manera acolorida, amb abundància d'anècdotes i vivències personals, introduint així el tema del capítol des del punt de vista de les emocions viscudes per la persona. L'autor procura així tenir en compte la visió subjectiva del receptor de la carta, explicant el que poden ser els motius no evidents del seu capteniment lingüístic. S'inclou també en certs casos el punt de vista, ben diferent, del propi autor, a fi de mostrar com un mateix tema es pot veure des d'angles subjectius diversos. Després de la carta, l'autor va desgranant de manera gradual l'explicació raonada del seu punt de vista, salpebrada sovint de cites adients i també de textos diversos que ajuden a la seva comprensió. Finalment, acaba el capítol amb un apartat on, amb diferents enfocaments, proposa actuacions que permetin posar a la pràctica les idees que acaba d'exposar. Es pot tractar d'informacions que s'ofereixen, de lectures que es proposen, de fixar-se en determinades qüestions o de buscar dades explicatives. Això obeeix al propòsit de l'autor d'influir en el lector, tant des del punt de vista de la visió dels fets com de la pràctica social.

En general, es pot dir que el llibre té un to constructiu i respectuós amb les diferents sensibilitats existents sobre els temes tractats. L'autor mostra una certa capacitat literària, sobretot en la redacció de les cartes, algunes de les quals són prou suggeridores. D'altra banda, al llarg de l'obra, podem trobar un ampli marc de referències culturals i científiques, que enriqueixen el text. En qualsevol cas, es tracta d'un llibre interessant sobre les llengües, de format bastant original, que ens ajuda a viure aquest fenomen social de manera humanament més satisfactòria.

Joaquim TORRES I PLA

BOSCH I RODOREDA, Andreu (2012): *El lèxic alguerès de l'agricultura i la ramaderia entre els segles XVII i XVIII*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 290 p.

L'11 d'abril de 2008, Andreu Bosch i Rodoreda defensava a la Universitat de Barcelona la tesi per a l'obtenció del grau de doctor en Filologia Catalana que duia per títol «La interferència dels parlars sards en el català de l'Alguer entre els segles XVII i XVIII. Estudi lèxic a través dels registres de danys de la «Barracelleria» (1683-1829)». Quatre anys després, l'Institut d'Estudis Catalans edita la versió revisada d'aquell treball amb un títol més reduït *El lèxic alguerès de l'agricultura i la ramaderia entre els segles XVII i XVIII*.

Es podria afirmar que, avui per avui, Andreu Bosch és el millor especialista sobre el català de l'Alguer, sense cap mena de dubte. Bosch va ser professor de català a la Universitat de Sàsser des de 1993 a 1996, a més de coordinador del Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori, a l'Alguer, durant aquells quatre anys. L'estada de Bosch a l'illa de Sardenya li va possibilitar no només el contacte amb el català parlat actualment a l'Alguer i el sard i d'altres varietats lingüístiques a la resta del territori insular, sinó també l'oportunitat de consultar-hi documentació antiga conservada a l'Arxiu Històric Municipal de l'Alguer.

L'estada de Bosch a l'Alguer ha estat molt fructífera; amb anterioritat a l'aparició del llibre que ara és recensionat, Bosch ja havia publicat, entre d'altres, diversos estudis sobre el català d'aquella ciutat: *Aproximació a l'alguerès col·loquial* (1998), *L'ús del català i la interferència lingüística en la publicitat visual i la retolació comercial i institucional de l'Alguer* (1998), *Els noms de la fruita a l'Alguer*: Edició